

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

NÜFUS POLİTİKASI

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

NÜFUS POLİTİKASI

Ankara 1985

SUNUŞ

TÜRK-İŞ'in «NÜFUS POLİTİKASI» konulu çalışmaları, 19-20 Aralık 1984 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen bir konferansla başlamış, bu konferansda ortaya konulan görüşlerin redaksiyonu 7-9 Mayıs tarihlerinde Bursa'da «İhtisas Grubu» tarafından yapılmış, hazırlanan rapor 3-4 Mayıs 1985 tarihlerinde İzmir Balçova'da düzenlenen, TÜRK-İŞ ve bağlı sendikaların Yöneticilerinin katıldığı toplantı da ele alınarak tartışılmış ve kabul edilmiştir.

Bu kitapçıkta, TÜRK-İŞ'in nüfus politikasına bakış tarzını, Genel Başkan Şevket YILMAZ'ın Ankara, Bursa ve İzmir - Balçova toplantılarında yaptığı açış konuşmaları içinde sunmaya çalışırken, bu konuşmaları takip eden sayfalarda da çeşitli öğretim üyeleri ve konuyla ilgili uzmanlar ile sendika liderlerinden oluşan kurulun hazırladığı «Türk-İş'in Nüfus Politikası Bildirisi»ni veriyoruz.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunca da kabul edilen bu bildirin öncelikle sendikalara dağıtımı ve sendikaların düzenleyecekleri eğitim programlarında ele alınarak işçilere yansıtılması amaçlanmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ'ın üç açış konuşması ve «TÜRK-İŞ'in Nüfus Politikası Bildirisi» başlığı ile kitapta yer alan bölümün incelenmesinde, «NÜFUS» konusunun önemi bütün ayrıntıları ile ortaya çıkacaktır.

Dileğimiz, bilimsel platformda ele alınan ve değerlendirilen «Nüfus Politikası» konusunda çalışmalar yapan tüm kuruluşlara yardımcı olabilmek ve bireysel alanda üzerimize düşen sorumlulukların bilincinde halk yığınları meydana getirebilmektir.

Saygılarımızla
TÜRK-İŞ

«Bizim nüfus meselesiyle ilgimiz sebepsiz değildir. Ülkemizin istihdam hacmi bellidir. Millî gelir toplamı bellidir. Okulları, hastaneleri yolları, konutları bellidir. Bütün bu belli imkânlardan kaç kişi yararlanmaktadır? İleride kaç kişi yararlanabilecektir? Yani, pasta kaçta bölünecektir? İşte bu sorular, bizim de temel konumuz olan — refah seviyesi — meselesiyle yakından ilgilidir.»

19 - 20 ARALIK 1984
ANKARA

19 - 20 Aralık 1984 tarihlerinde Ankara'da TÜRK-İŞ salonunda düzenlenen «Çalışma Hayatı ve Nüfus İlişkileri» konulu konferans, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ'ın yaptığı konuşmayla çalışmalarına başladı.

YILMAZ, açış konuşmasında «Nüfus» olgusunun önemi üzerinde durdu ve «Nüfusu kötü kullanmak, ihtiyaç fazlası nüfus sahibi olmak, bu nüfusun temel ihtiyaçlarını karşılayamayarak onları mutsuz kılmak; çocukları sağlık, beslenme, eğitim, konut gibi temel ihtiyaçlardan yoksun bırakıp, problemlili ve sağlıksız nesiller yetiştirmek, bu nüfusa iş ve gelir temin edemeyip mutsuz ve hırçın bir toplum meydana getirmek demektir» diyerek şunları söyledi :

«Türkiye'nin en önemli sorunlarından birisini görüşmek üzere, davetimizi olumlu karşılayarak toplantımıza onur veren sizlere TÜRK-İŞ adına teşekkür ediyorum.

Nüfus, filozof Ezop'un ünlü dil hikâyesindeki gibi, iyi kullanırsanız kötü sonuç veren önemli bir silâhtir.

Nüfusu iyi kullanmak, ihtiyaca göre, yani sayıca yeterli, ama vasıfca yüksek ve mutlu bir nüfus sahibi olmak demektir.

Nüfusu kötü kullanmak ise, ihtiyaç fazlası nüfus sahibi olmak; bu nüfusun temel ihtiyaçlarını karşılayamayarak onları mutsuz kılmak, çocukları sağlık, beslenme, eğitim, konut gibi temel ihtiyaçlardan yoksun bırakıp, problemlili ve sağlıksız nesiller yetiştirmek; bu nüfusa iş ve gelir temin edemeyip mutsuz ve hırçın bir toplum meydana getirmek demektir.

Ben, bir sendikacı gözüyle, TÜRK-İŞ'in konuyla ilgilenme sebeplerini açıklamak isterim.

Uzun yılların birikimi olarak şu anda ciddi bir kalkınma sıkıntımız vardır. Yurt içinde 4-5 milyon insana hemen iş bulmak zorundayız.

Kişi başına 1000 doların altına düşen milli gelirimizi, hiç olmazsa komşumuz Yunanistan gibi 4000 dolara çıkarmak istiyoruz. Her bir hekim başına 1700 kişi düştüğü için sağlık hizmetleri ihtiyaca cevap vermiyor. Cumhuriyetimizin büyük bir başarısı olarak yıllarca önce kökünü kazıdığımız bir takım hastalıklar tekrar meydana çıkıyor. Okullarımız ihtiyaca yetmediği için, yüzbinlerce çocuğumuz yarınlara tam olarak hazırlanamıyor.

Nüfus bakımından doğan bu sıkıntılar listesini daha da uzatabiliriz.

Bu sıkıntılar, şu anda en önemli ulusal meselemiz olan ekonomik ve sosyal kalkınma çabalarını ciddi biçimde baltalamaktadır. Şimdi işçisiyle, işvereniyle, devletiyle, üniversitesiyle hepimize düşen en büyük görev; 50 milyona yaklaşan nüfusumuzla birlikte kalkınmak, yani 50 milyona iş bulmak, konut bulmak, yeterli gelir sağlamak, hastane açmak, okul açmak, dinlenme ve kültür imkânı temin etmektir. Kalkınma bir bütün olduğuna göre, her nimet ve her külfet adil biçimde bölüşülmeldir. Bu nedenle ya 50 milyon hep birlikte kalkınacağız, ya da biri yer biri bakarsa ne olursa o olacaktır.

Şu anda hepimizi çok meşgul eden mesele, işte 50 milyonluk bu büyük nüfusu hep birlikte kalkındırmak, çağın nimetlerine hep birlikte erişirmek meselesidir. Bizim de TÜRK-İŞ olarak takip ettiğimiz amaç budur.

Şimdiki nüfusumuzun hacmi nedeniyle, sosyal adaleti sağlama mücadelesi çok zordur.

Çünkü, nüfus çok; buna karşılık iş, aş, ev, hastane, okul az ise, o ülkede sosyal adalet ve sosyal huzur sağlanamaz.

Demek ki, hür sendikacılığın ilke ve amaçlarıyla, nüfus hacmi arasında çok yakın bir ilişki vardır.

Bu nedenle mesele iki yönlüdür :

Birinci mesele, şu anda mevcut nüfusumuzu mutlu kılmaktır.

Yani en isabetli ekonomik politikaları bularak ve uygulayarak; ülkeyi kalkındırmaya, sosyal adaleti sağlamaya ve 50 milyon nüfusun hepsini mutlu etmeye mecburuz.

İkinci mesele, şimdiki yüksek nüfusa hizmet edebilmek için bizim çektiğimiz sıkıntıları gelecek nesillere çektirmemektir.

Hiç olmazsa Türkiye'nin geleceğinde; nüfus baskısı olmasın, insanlar kolayca iş bulsun, yeterli gelir sağlasın, ihtiyaçlarını istediği gibi sağlasın.

Hiç olmazsa Türkiye'nin geleceğinde; insanlarımız ülkede karınlarını doyuramadıkları için yedi kat yabancı ellere göçüp perişan olmak zorunda kalmassınlar.

Bugün biliyoruz ki, bir ülkede işsiz varsa, o ülkedeki iş sahibi insanların da işleri ve gelirleri tehlikededir.

Nitekim, bugün ülkemizde 2.5 milyon sigortalı işçiye karşılık, 5 milyon işsiz insan vardır.

Yani her işçiye karşı 2 işsiz.

İşte bu nedenle de her işçinin işi ve ücreti tehlikededir.

Ülkemizde işçi ücretleri, maliyet içinde % 10 gibi gülünç bir oranın bile altına düşüyorsa, «sokakta bunca işsiz var, elimi sallasam ellisi gelir, onun için fazla ücret istemeyin, bu kadarı çok bile» diyen zihniyetin her halde bunda payı vardır.

Bu zihniyeti yenmenin yollarından birisi, nüfus meselesini artık ciddi bir sorun olarak ele almaktır.

TÜRK-İŞ, nüfus konusuna ciddi biçimde eğilmiştir. Sosyal Sigortalar Kurumunun yakın anlayışıyla uygulanan İşçi Sağlığı ve Aile Plânlaması projemiz başarıyla yürümektedir. Bu proje kapsamında, İstanbul, Ankara, İzmir ve Gaziantep'te 4 SSK hastanesinde özel klinikler açılmış ve işçilere aile plânlaması hizmeti verilmektedir. Bu kliniklerin başarısı ve işçiden gelen taleplerin artması sonucunda projenin kapsamı genişletilmiştir. İstanbul'da üç, İzmit, Eskişehir, Konya ve Tekirdağ'da birer hastane daha projeye ilâve edilmiştir. SSK'nın bu konuda gösterdiği hassasiyete ve ilgiye huzurunuzda teşekkür etmek istiyorum.

Biz, konunun aile planlaması yönüne, insanların çocuk sayısına karışmak olarak değil, herkesin istediği kadar çocuk sahibi ol-

ması özgürlüğü açısından bakıyoruz. SSK ile birlikte yürüttüğümüz ve uyguladığımız aile plânlaması hizmetinde, çocuk istemeyen ailelere bunun yollarını öğretmek ve hizmetini vermek olduğu kadar, çocuk istediği halde çocuğu olmayan ailelere tıbbi yardım sunmak da vardır.

Ancak mesele, sadece sağlık hizmetinden ve aile plânlamasından ibaret olmayıp, sosyo-ekonomik bakımdan çok yönlüdür.

Birleşmiş Milletlere bağlı nüfus ihtisas kuruluşlarının tesbitlerine göre, bir ülkenin nüfus plânlaması, o ülkedeki sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyiyle yakından ilgilidir. Bir ülkede sosyal güvenlik bütün vatandaşlara etkili biçimde yayılmışsa, milli gelir bütün sınıflar arasında adil biçimde bölüşülüyorsa, insanların ekonomik güvenceleri varsa, genel eğitim düzeyi ve özellikle kadınların eğitimi yüksekse, sağlık hizmetleri iyiyse; o ülkede nüfusun daha kolay dengelendiği Birleşmiş Milletlerin yayınlarında gösterilmiştir.

Konunun sosyo-ekonomik boyutları itibariyle, özellikle nüfus ve kalkınma arasında karşılıklı etkileşim sabit olduğuna göre, bütün hür ve demokratik ülkelerde, yani Batı ülkelerinde olduğu gibi, ülkemizde de hür sendikacılık hareketinin tek temsilcisi olan TÜRK-İŞ'in bu konuya kapsamlı biçimde eğilmesi şarttır.

Bu nedenle, TÜRK-İŞ'in ve hür sendikacılığın, nüfus konusunda ciddi bir politika tesbitine ihtiyaç vardır. Konfederasyonumuzun prensipleri ve amaçları arasında, nüfus boyutu da dahil edilmelidir. TÜRK-İŞ'in ve bağlı sendikaların nüfus meselesine nasıl baktığı, bu konuda neler yapabileceği, aynı alanda hizmet veren kamu kuruluşları ve özel kuruluşlarla nasıl işbirliği yapılabileceği tespit edilmelidir. Ülkemizin yarınlarını da koyu bir nüfus baskısıyla karartmak için TÜRK-İŞ'in de konuya sosyo-ekonomik açıdan bakması ve çözüm arayanlara yardımcı olması ciddi bir zarurettir.

İşte bu Konferans, bu zaruretin bir sonucu olarak düzenlenmiştir.

Bu konferans, bu projenin ilk aşamasıdır. Daha sonra muhtelif faaliyetler düzenlenerek TÜRK-İŞ'in nüfus politikasına temel teşkil edecek sosyo-ekonomik veriler toplanacak ve ülkemizin uzmanları tarafından değerlendirilecektir. Bu çalışmalarını daha sonra Yönetim Kurulumuz inceleyerek nihai ilkeleri ve politikaları tesbit edecektir.

Yönetim Kurulumuzca kararlaştırılan hususlar TÜRK-İŞ'in resmi politikaları olacak ve ülkenin her yanındaki sendikacılarımıza eğitim yoluyla duyurularak gerekli koordinasyon sağlanacaktır.

Bundan sonra, TÜRK-İŞ Genel Merkezinden en küçük bir işyerindeki sendika temsilciliğine kadar, bütün sendikal kademeler, hür sendikacılık hizmetlerini icra ederken, nüfus meselesini de sosyo-ekonomik açıdan dikkate alacaklardır.

Bu bilinçlenmeden, sadece işçimizin ve TÜRK-İŞ'in değil, bütün Türkiye'nin yararlı çıkacağı açıktır.»

«Bizim nüfus konusunda şimdi gösterdiğimiz bilinci, bundan 15-20 yıl önceki yöneticiler o zaman gösterseydi, bugün ülkemizi terleten sosyo-ekonomik sorunlar acaba bu kadar büyük olur muydu?»

7/Mart/1985

BURSA

Ankara'daki konferansda ortaya konulan görüşler, Bursa'da yapılan «İhtisas Grubu» toplantısında ele alındı ve bir rapor taslağı haline getirildi.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ, Bursa'daki toplantıyı açarken şunları söyledi :

«Projenin ilk aşaması olarak daha önce Ankara'da toplanan milli seviyedeki bir Konferansta, uzmanlar çeşitli açılardan nüfus konusunu ve özellikle nüfus ile çalışma hayatı ilişkilerini incelemişlerdi. Bu konferansın sonucunda, sendika lideri arkadaşlarımla birlikte ettiğim grup çalışmalarında, meseleyi başlıca üç açıdan inceleyen birer grup raporu hazırlanmıştır.

Şimdi bu toplantımızda, Konferans raporlarının redaksiyonu ve TÜRK-İŞ ilkelerine uygun hale getirilmesi söz konusudur. Bu toplantımız sonucunda ortaya çıkacak olan taslak metin, daha sonra TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunca incelenecektir.

Bizim nüfus meselesiyle ilgimiz sebepsiz değildir. Ülkemizin istihdam hacmi bellidir. Milli gelir toplamı bellidir. Okulları, hastaneleri, yolları, konutları belidir. Bütün bu belli imkânlardan kaç kişi yararlanmaktadır? İlerde kaç kişi yararlanabilecektir? Yani, pasta kaç bölünecektir? İşte bu sorular, bizim de temel konumuz olan «refah seviyesi» meselesiyle yakından ilgili sorulardır.

Şunu bir kez daha belirtmek istiyorum ki, biz, nüfus plânlamasını şart görüyoruz ama, ülkenin sosyo-ekonomik sorunlarını aniden çözecek sihirli değnek olarak da görmüyoruz. Çünkü nüfus plânlamasıyla yetinirsek, sadece yarınki sorunları hafifletmiş oluruz, fakat bütünüyle bugünkü sorunlara çözüm bulamayız. Oysa bizim asli görevimiz bugünkü sorunlara çözüm önermektir.

Asli görevimizin, bugünkü Türkiye nüfusunun, 51 milyona var-

dığı belirtilen insanlarımızın tümünün birden iş bulması, adil ücret alması, sağlıklı evlerde oturması, çocuklarını iyi okullara göndermesi, sağlık sorunlarının hallolmasıdır. Yani mevcut insanlarımızın refahı, mutluluğu ve huzurudur. Asli görevimiz budur ve mücadelemizi de buna teksif ediyoruz. Bu amacımızda asla bir sapma yoktur ve olmayacaktır.

Ancak, şu soruyu da sormak gerekir :

Bizim nüfus konusunda şimdi gösterdiğimiz bilinci bundan 15-20 yıl önceki yöneticiler o zaman gösterseydi, bugün ülkemizi terleten sosyo-ekonomik sorunlar acaba bu kadar büyük olur muydu?

Ben eminim ki, zamanında yetkililer nüfus meselesine daha geniş açıdan bakabilselerdi, şimdiki sıkıntılarımız daha az olurdu.

İşte benim biraz önce değindiğim asli görevlerimizin yanında, tali olmakla beraber çok önemli bir başka görevimiz de, bizden sonraki nesillere hiç olmazsa bu nüfus baskısını büyüterek devretmemektir.

Bu sebeble, Konfederasyonumuzun nüfus konusunda belirli bir politikası ve görüşü olması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Nüfus konusunda bizim vardığımız bilinç ve oluşturmaya çalıştığımız politika ve görüşler, elbette ki, bugünkü sorunlara çözüm bulmak için değil, yarınki sorunları hafifletmek için yararlı olacaktır. Ama Konfederasyonun Genel Başkanından ve Yönetim Kurulundan, teşkilâtımız bünyesindeki bir işyeri temsilcisine kadar her kademede bu bilince sahip olmalı ve çevremize de aynı bilinci vermeliyiz ki, yarınlara nüfus baskısını devretmeyelim.

Bu toplantımızda yapılacak görüşmeler ve varılacak sonuçlar, yukarıda özetle arzettiğimiz ikili görevimize ışık tutacaktır.

Türkiye'nin bugünkü şartlarında, güncel sendikâli sorunların ve ekonomik krizin bu derece yoğunlaştığı şartlarda, yarınki nüfus baskısını azaltmak için uzun vadeli çalışmalara girmek, elbette ki bir cesaret işidir. Bu konuda bizleri eleştirenler çıkmıştır, ileride daha da çıkacaktır. Biliyoruz ki, bu derece yoğun güncel sıkıntıları varken, bir de yarınki meselelere eğilmeye bizi kimse zorlamıyor, hatta bu işlere eğilmezsek kimse bizi kınamaz. Ama yarınki nesiller kınar, tarih kınar. Bunun için her türlü eleştiriyi göğüslemeye hazır olmalıyız.

Yaptığımız işin iyi olduğunu, yolumuzun doğru olduğunu bildiğimize göre, bu tür haksız eleştirilerden çekinmemize de sebep yoktur.

Bu toplantıya katılan arkadaşlarım, konuyla yakın ilgisini isbat etmiş olan değerli kişilerdir. Sendika liderleri, sendika uzmanları ve üniversite öğretim üyeleri arasından titizlikle seçilen adet olarak küçük, fakat çok güçlü bir kadro halinde buradayız. Bu kadronun çalışmaları sağlıklı ve gerçekçi olursa, bütün teşkilâtımızca benimsenir ve yararlı olur.

Toplantı davetini kabul edip şimdi aramızda bulunan siz değerli arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Hepinize çalışmalarınızda başarılar diliyorum.»

«Bizim nüfus meselesine ilgi duymamız çok tabiidir. Çünkü, şimdi yaşadığımız sosyal-ekonomik sorunların bu derece büyük olmasının sebeplerinden birisi de, nüfusumuzun, ekonominin imkanlarından daha hızlı artmasıdır. Bu itibarla, nüfus boyutunu dikkate almadan ülkemizde sağlıklı sosyal ve ekonomik politikalar tesbit edilmesi mümkün değildir.»

3 - 4 MAYIS 1985 İZMİR

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ, İzmir Balçova'da düzenlenen toplantıyı açarken, bu toplantıya sunulan «Nüfus Politikası» konulu raporun, Ankara ve Bursa'da yapılan 2 toplantı sonucu hazırlandığını, kabulü halinde teşkilâta mal'edileceğini belirterek şunları söyledi :

«Demografi Projesinin önemli bir aşaması olarak İzmir'deki Balçova Tesislerinde düzenlediğimiz Nüfus Politikası Seminerine hoş geldiniz.

Bu proje, çalışma hayatı ile nüfus arasındaki ilişkileri bilimsel olarak tesbit etmeyi, bu konuya TÜRK-İŞ'in yaklaşımının temel bir metin halinde ifade edilmesini ve bu metnin pilot bölge olarak belirlenen illerde mahalli sendikacılara duyurulmasını kapsamaktadır.

Projenin daha önceki aşamalarında, önce Ankara'da ulusal düzeyde bilimsel bir konferans düzenlenmiş ve çalışma hayatı ile nüfus arasındaki ilişkiler çok çeşitli boyutlarıyla incelenmiştir. Bu Konferansın sonuçları daha sonra Bursa'da bir ihtisas toplantısında özetlenerek redakte edilmiş ve TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun incelemesine sunulmuştur. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu da, bu konuda benimsediği görüşleri bir ana metin halinde toplayarak nihai hale getirmiştir. Bir başka deyişle, TÜRK-İŞ'in nüfus meselesine çalışma

hayatı açısından bakışı özlü bir metin halinde tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Buradaki toplantımızda, Yönetim Kurulumuzca benimsenen metin tanıtılacak, konunun çeşitli yönleri hakkında ülkemizin en değerli uzmanları ve Üniversitesi Öğretim Üyeleri bizlere bilgi vereceklerdir.

TÜRK-İŞ'in nüfus meselesiyle ilgisi sadece bu projeden ibaret değildir. Bildiğiniz gibi, hem Konfederasyon düzeyinde, hem de muhtelif sendikalarımızda nüfus meselesi eğitimlerde ele alınmaktadır.

1982 Anayasamızın 41. maddesinde nüfus ve aile plânlaması meselesinin ciddi biçimde ele alınmasıyla, ülkemizde nüfus alanındaki faaliyetler hızlı bir gelişme göstermiştir. Bu çerçeve içinde, TÜRK-İŞ'in de nüfus faaliyetleri gelişmektedir. Mesela, FPIA'nın katkısıyla yürüttüğümüz başarılı proje sayesinde, SSK hastanelerinde kurulan aile sağlığı klinikleri bu yıl sonunda 15 e ulaşacaktır. SSK Genel Müdürlüğü, bu başarılı hizmetin daha da genişletilerek mevcut 67 hastanenin tümünün kapsama alınmasını resmen talep etmiştir. Gücümüz yettiğince bu gibi olumlu hizmetlerimizi sürdürmeye devam edeceğiz.

Bizim nüfus meselesine ilgi duymamız çok tabiidir. Çünkü, şimdi yaşadığımız sosyo-ekonomik sorunların bu derece büyük olmasının sebeplerinden birisi de, nüfusumuzun, ekonominin imkânlarından daha hızlı artmasıdır. Bu itibarla, nüfus boyutunu dikkate almadan ülkemizde sağlıklı sosyal ve ekonomik politikalar tesbit edilmesi mümkün değildir.

Bu bilinçle, TÜRK-İŞ'in muhtelif Yönetim Kurulu toplantılarında bu mesele görüşülmüş ve ilgi gösterilmesi kararlaştırılmıştır. Bu görüşler, 10. ve 11. Genel Kurulumuza da intikal ettirilmiş, raporlarımızda yer almış, Genel Kurul delegelerimizce onaylanmıştır. Bu itibarla bizim nüfus meselesiyle yakından ilgilenmemiz, sadece sosyo-ekonomik gerçeklerin zorlamasıyla değil, Genel Kurullarımızın da uyarmasıyla önemli bir sendikal görev haline gelmiştir.

Ancak, sendikal faaliyetlerimizin genel çerçevesi içinde nüfus meselesinin fazla mübalağa edilmesine de taraftar değiliz. Nüfus meselesi elbette önemlidir ama, karşı karşıya bulunduğumuz sorunlar yumağı içinde sadece tek bir sorundur. Diğer sorunları ih-

mal ederek, bütün sıkıntıyı tek bir nüfus boyutuna indirmek ve nüfus meselesini bütün sorunları çözecek bir sihirli değnek olarak görmek te yanlıştır. Bu itibarla, sosyo-ekonomik sorunlarımıza çözüm aranırken, nüfus meselesi de mutlaka dikkate alınmalı, ancak gerçek boyutları dikkatle tesbit edilmeli ve mübalağadan kaçınılmalıdır.

Bu toplantıda bilginize sunulan Yönetim Kurulu metninde, nüfus meselesinin belirttiğim bilinç ve dikkat çerçevesinde özenle ele alındığını ve her konunun yerli yerine oturmuş olduğunu göreceksiniz. Bu nedenle, bu metinde yer alan ayrıntılı açıklamalara burada ayrıca değinmeye gerek görmüyorum.

Ancak şu tarihi görevimizi de ifade etmek istiyorum :

Şimdi içinde yaşadığımız zorlu sorunlar, nüfusun gereğinden hızlı büyümesi halinde ülkedeki hassas dengelerin daha da bozulacağını gösteren birer delildir. Bizden önceki nesillerin bu sorunları yeterince halletmeden bize devretmelerine nasıl üzülürsak; bizim de bizden sonraki nesillere bu sıkıntıları büyüterek devretmeye hakkımız yoktur. Niyetimiz de olmamalıdır.

İşte bu bilinç ve kararlılıkla, Konfederasyonumuz için bir nüfus politikası oluşturmaya ve bunun bilincini ülkeye yaymaya karar verdik. Bu faaliyetimiz, ülkemizin sosyo-ekonomik sorunlarını çözmek için uğraşanlara da yardımcı olacaktır.

Bu tavrımız, konuyu yeterince kavramayan, veya kavrasa bile her şeyi çarpıtmayı kendine görev bilen çevrelerce eleştirilmektedir. Bu eleştirilerin bundan sonra da devam edeceğini biliyoruz. «TÜRK-İŞ'in her işi bitti de, şimdi sıra çocuk sayısına mı geldi?» diye konuyu basit bir kışkırtma seviyesinde ele alanlar bundan sonra da çıkacaktır.

Bu gibi haksız ve insafsız eleştirilere alıştık. Bizim ömrümüz, hep doğruları söylediğimiz için haksız yere eleştirilmekle geçmiştir. Varsın bu konuda da eleştirsinler, yeter ki biz doğruyu söyleyelim ve doğru bildiğimiz yoldan şaşmayalım.

Değerli arkadaşlarım,

TÜRK-İŞ'in işi bir değil, bindir. Nüfus konusu, bizim bu bin işimizden sadece birisidir. Bütün işlerimize nasıl bilinç ve azimle sc-

rılıyorsak, elbette nüfus meselesine de aynı kararlıkla eğilmekten çekinmeyeceğiz.

Ama şunu da iyi bileceğiz ve dostun-düşmanın da iyi bilmesi için sık sık tekrarlayacağız :

Nüfus konusu, ülkemizin yarınlarını rahatlatmak için elbette çok önemlidir. Ama daha da önemlisi, bugün yaşayan 51 milyon insanımızın sorunlarını halletmektir ve bizim asli görevimiz de budur.

Ülkemizin bütün sorunlarında olduğu gibi, nüfus sorununda da bize düşen görevleri bilinçle ve kararlılıkla yerine getireceğiz. Bu toplantımız, bu alandaki yararlı hizmetlerimize yeni bir halka ilave etmektedir.

Çalışmalarınızda başarılar diler, hepinize saygılar ve sevgiler sunarım.»

TÜRK-İŞ'in Nüfus Politikası Bildirisi

GİRİŞ

TÜRK-İŞ Ana Tüzüğü'nün 2. maddesi, Konfederasyonun amacını ve çalışma şeklini belirlerken, «çalışanların hak ve menfaatlerini korumayı ve geliştirmeyi, bu amacın gerçekleştirilmesini engelleyen yoksulluk, cehalet ve sefaletle mücadele etmeyi» temel ilke saymaktadır.

TÜRK-İŞ, bu ilke uyarınca, mevcut nüfusumuzun tümünün hayat seviyesini yükseltmeyi; yani geleneksel sendikal amaçlar olarak bilinen sendikalaşma hakkını, toplu pazarlık düzenini, grev hakkını tam istihdamı, yaygın sosyal güvenliği, herkesin ev-okul-Hastane-yol vs. gibi kamu hizmetlerinden tam olarak yararlanabilmesini, millî gelir dağılımının emek lehine düzeltilerek sosyal adalet sağlanmasını, işçinin işyerinde ve toplumdaki statüsünün geliştirilmesini, Batı dünyasında görülen hür sendikacılık sisteminin ülkemizde de bütün icaplarıyla işlenmesini, çağdaş anlamda demokrasinin ve kamu özgürlüklerinin en yaygın haliyle hayata geçirilmesini savunmaktadır.

Yukarıda sayılan hedeflere varmak için, yani mevcut nüfusumuzun refahı ve mutluluğu için tavizsiz mücadele vermek, TÜRK-İŞ'in ve bağlı sendikalarının aslı görevidir.

TÜRK-İŞ bu aslı görevini yerine getirme gayretlerini sürdürürken, Anayasamızın 41. maddesinin de ışığında iki önemli açıdan nüfus sorununa da eğilmek ihtiyacını hissetmiştir :

1 — Mevcut nüfusun refahı ve mutluluğu için yapılan bütün mücadeleler, son tahlilde şu noktada düğümlenmektedir : Sağlanan sosyal ve parasal imkânlar kaç kişiye paylaştırılmaktadır? Bu imkânların az veya fazla sayıda kişiye bölünmesinin pratik sonuçları nelerdir?

2 — Bugünkü ekonomik ve sosyal sorunlarımızın bir kısmının nüfus baskısının da doğurduğu sonuçlar olduğu gözlemlendiğine göre, ulaşılan ekonomik ve sosyal gelişmenin her alanda mevcut nüfusa yetmediği dikkate alınarak, bir taraftan bu yönde önlemler alınırken, diğer taraftan nüfus baskısının yarattığı sorunları uzun vadede çözmek ve yarınlara nüfus baskısını devretmemek gerekir.

TÜRK-İŞ bu nedenlerle nüfus sorununa ciddi biçimde eğilmiş ve çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak, eğitim ve araştırma faaliyetleri ve hizmet projeleri düzenlenmiştir.

İçinde bulunduğumuz sosyo-ekonomik şartların meydana getirdiği sorunların bu dönemde bir ölçüde hızlı nüfus artışıyla bağlantılı görülmesi, konunun TÜRK-İŞ'in gündemine alınması zorunluğunu doğurmuştur. Kuşkusuz ki, sosyal, siyasal ve ekonomik hayatımızda meydana gelebilecek yeni gelişmelere paralel olarak yeni nüfus politikaları da ayrıca gündeme gelebilecektir.

TÜRK-İŞ'in bu çalışmaları ile, hızlı nüfus artışının birçok konuda özellikle son yıllarda ciddi sorunlar yarattığı ve önlem alınmazsa önümüzdeki yıllarda bu sorunların artarak devam edeceği tesbit edilmiştir.

Sosyal ve ekonomik gelişmenin mevcut nüfusun ihtiyaçlarını dahi karşılayamaması gerçeği içinde hızlı nüfus artışının da önemli bir unsur olarak toplum üzerinde ciddi bir nüfus baskısı yarattığı görülmektedir.

Bu nüfus baskısı :

— TÜRK-İŞ'in asli amacı olan «çalışanlara yeni haklar ve menfaatler sağlama; yoksulluğun, cehaletin, sefaletin giderilmesi» mücadelesinde önemli engeller çıkarmaktadır.

— İşsizliği arttırıcı etki yapmaktadır.

— Millî gelir dağılımında fert başına düşen gelirin giderek küçülmesine yol açmaktadır.

— Toplu pazarlık düzeninin sağlıklı işlemesine olumsuz etki yaparak, işverenler için hazır ucuz insan gücü deposu yaratmakta ve sendikaların adil ücret ve daha iyi çalışma şartları sağlama mücadelesinde pazarlık güçlerini aşındırmaktadır.

— Beslenme sorununu gündeme getirmektedir.

— Sağlık sorununun ağırlaşmasına yol açmaktadır.

— Konut açığı arttırmaktadır.

— Zaten yetersiz haldeki sosyal güvenlik hizmetlerini daha da etkisizleştirmekte, kazanılmış sosyal güvenlik haklarını tehlikeye sokmaktadır.

— Eğitim hizmetlerini aksatmaktadır.

— Köyden kente göçü hızlandırmakta ve çarpık kentleşmeye yol açmaktadır.

— Çevre kirlenmesinden birey davranışlarının kuralsızlığı kaymasına kadar birçok başka konuda olumsuz etki yapmaktadır.

TÜRK-İŞ, sosyo-ekonomik sorunlarımızı bir tek nüfus meselesine indirgemeyi değil, nüfus meselesini sosyo-ekonomik sorunların bütünü içinde bir unsur olarak görmeyi tercih etmektedir. Bir başka deyişle ,nüfus konusu ülkemizin bugünü ve yarını için çok önemli bir sorun olmakla beraber, nüfus baskısının çözülmesiyle ülkemizin sorunları bir sihirli değnek değmiş gibi bir anda çözümlenecek değildir. Ancak, nüfus boyutunu da dikkate almadan, ülkemizin sorunlarını sağlıklı çözümlere kavuşturabilmek de mümkün değildir.

Ülke sorunlarının bütünü içinde nüfus sorunu kendi yerine oturtulurken, bu sorunu da sadece aile plânlaması gibi yalın bir sağlık hizmetinden ibaret görmek de, isabetli değildir. Nüfus konusu geniş bir sosyo-ekonomik çerçeve içinde incelenmeli ve çeşitli başka boyutlarla karşılıklı etkileşim bakımından ele alınmalıdır.

Bu nedenlerle TÜRK-İŞ nüfus konusunu bütün boyutlarıyla inceleyerek, bilimsel açıdan tahlil etmeyi ve çözüm önerileri geliştirip ilgililere sunarak çözüm istemeyi görev bilmektedir.

GENEL DURUM

Ülkemizde geçmiş yıllarda hızlı nüfus artışının getirdiği birikim, 1960'lı yıllardan itibaren darboğazlar yaratmaya başlamıştır.

Hızlı nüfus artışının sosyo-ekonomik yapıdaki olumsuz etkileri 1980'li yıllarda yoğunlaşmış : işsizlik, yurttaşların sağlık ve eğitim gibi kamu hizmetlerinden yeterince yararlanamaması, çarpık kentleşme gibi sorunlar nüfus baskısıyla da büyük boyutlara varmıştır.

Bu sorunlar uygun nüfus politikaları uygulanamadığı ve yeterli önlemler alınmadığı için hafifletilmeden ilerki yıllara devrolmaktadır.

Dünyada nüfus artışı son 30 yılda görülmemiş ölçüde yüksek olmuştur. Halen 4.6 milyar olan dünya nüfusu, 1975-80 ortalaması itibariyle % 1.75 olan artış hızı ile 2000 yılında 6.1 milyara ulaşacaktır. Dünyada genç nüfusun fazlalığı doğurganlığı da arttırdığı için dünya nüfus artış hızı da giderek artmakta, bu hızı denetim altına almak zorlaşmaktadır.

Dünyadaki bu nüfus artışı, özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaklaşık % 3 civarındaki hızlı nüfus artışlarından kaynaklanmaktadır.

Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye, 1985 için tahmin edilen nüfus ile dünyanın en kalabalık 19. ülkesidir. Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında nüfus yoğunluğu bakımından 5., Akdeniz ülkeleri arasında nüfus sayısı bakımından İtalya'dan sonra 2. kalabalık ülke durumundadır.

1980 yılında yapılan son nüfus sayımına göre nüfusumuz 44.4 milyona ulaşmıştır. DİE'nin verilerine göre, nüfusumuzun 1985 yılı ortasında 49.3 milyona, 1990 yılında 54.6 milyona yükseleceği tahmin edilmektedir.

Ülkemizde km² ye düşen nüfus yoğunluğu 1927'de 18 kişi iken, 1980'li yıllarda 58 kişiye çıktığı hesaplanmaktadır.

Ülkemizde nüfusun ekonomiyle ilişkisi, özellikle gelişme açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede hızlı nüfus artışının yatırımlar, milli gelirin dağılımı, istihdam ve ücretler gibi alanlardaki olumsuz etkilerinin giderek arttığı gözlenmektedir.

Cumhuriyetin ilk dönemlerindeki şartların getirdiği nüfus artırıcı politikaların da yansımasıyla nüfusumuzun artması 1960'lı yıllara kadar esas olarak olumlu etki yapmıştır. Bu dönemlerde, artan nüfusun üretime katılması ve tüketimi uyarması ekonominin itici gücü olarak yararlı olmuş ve ekonominin büyüme hızı artmıştır.

Ancak daha sonraki yıllarda Türkiye ekonomisindeki büyümenin yavaşlamasıyla birlikte nüfusun temel ve beşerî ihtiyaçlarının karşılanmasında ve istihdamında güçlükler çekilmeye başlanmıştır.

Zamanla ekonomide ortaya çıkan kronik işsizlik ve enflasyon, mevcut sorunların daha da ağırlaşmasına ve giderek çözüm şansının azalmasına yol açmıştır.

MİLLİ GELİR, YATIRIMLAR VE NÜFUS

Ekonomik kalkınmayı gerçekleştirecek tasarruf ve yatırım artışı kişi başına düşen gelir düzeyine bağlıdır. Kişi başına gelir düzeyi ne kadar yüksek olursa, tasarrufların ve üretken yatırımların oranı da ona göre yüksek olacak ve giderek ilerdeki dönemlerde kişi başına gelir de yükselecektir.

Kişi başına gelirin artış hızı, tasarruf ve yatırım artışının nüfus artışından ne ölçüde büyük olduğuna bağlıdır.

Hızlı gelir artışları her yıl ülkede yapılan üretimden belirli bir kısmının tüketilmemesi, yani tasarruf edilerek yatırımlara dönüştürülmesine bağlıdır. Nüfus artışının uyardığı tüketim, gelirden tasarruflara ayrılan payın düşmesine yol açabilmektedir.

Yatırımların finansmanında esas kaynak iç tasarruflar olduğuna göre, bu kaynağın sınırlı olması halinde ekonomik büyüme için gerekli fonların yurt dışından borçlanılarak veya yabancı sermaye olarak sağlanması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Gerçekleşen yatırımlar içinde ise, artan nüfusun ihtiyaçları nedeniyle eğitim, sağlık, alt yapı, konut ve benzeri demografik yatırımlara gittikçe artan oranlarda pay ayrılması zorunluğu, üretken yatırımlara ayrılabilir payı azaltmakta ve milli gelirin artış hızının istenilen düzeyde olmamasına yol açmaktadır.

İSTİHDAM, ÜCRETLER, GELİR DAĞILIMI VE NÜFUS

Hızlı nüfus artışı Türkiye'de istihdam sorununu ağırlaştıran büyük bir baskı oluşturmaktadır.

Ülkemizde istihdam artışları çok sınırlıdır. Buna karşılık hızla büyüyen işgücü arzı, açık ve gizli işsizliği vahim boyutlara ulaştırmıştır. Nitekim, DPT verilerine göre 15 ve yukarı yaştaki çalışan kişi başına bağımlı nüfus 1970 yılında 1.6 iken 1984 yılında 2.1'e yükselmiştir. Diğer bir deyişle hızlı nüfus artışı, her bir çalışanın bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısını arttırmıştır.

DPT verilerine göre 1979 yılında % 14 olan işsizlik oranı 1983 yılında yaklaşık 3.5 milyon işgücü fazlasıyla yüzde 18.8'e ulaşmıştır. Buna karşılık, 1979 yılında yaklaşık 2.1 milyon olan sigortalı iş-

gücü sayısı 1983 yılında % 0.8 lik bir artışla ancak 2.3 milyona yükselebilmektedir.

Yeni doğan nüfusun emek piyasasına girişi 15-20 yıllık bir süre almaktadır. Bu süre sonunda emek faktörü diğer üretim faktörlerine göre daha bol hale gelmektedir. Emek arz fazlasının yoğunlaştığı Türkiye ekonomisinde emek karşılığı ücretlerin nisbi arz fazlasından dolayı ilerki yıllarda reel artışlar göstermesi oldukça zor görünmektedir.

Nitekim ülkemizde 1980-84 döneminde ele geçen ortalama ücretler iki kat artarken, geçinme endekslerinde artışın 4 kat olması sonucunda reel ücretler yarı yarıya azalmıştır.

Birleşmiş Milletlere bağlı UNIDO adına gelişmekte olan ülkelerin bazıları için yapılan bir araştırmada gösterilen bazı kaynaklarda, emek gücünde meydana gelen her % 1 lik artışın, ücretlerde % 1 oranında gerilemeye yol açabildiği belirtilmiştir.

DPT 1973 yılı Gelir Dağılımı Araştırmasına göre Türkiye gelirin en dengesiz dağıldığı ülkeler arasındadır. En düşük gelirli % 20 nin toplam gelirden aldığı pay % 3.5 olurken, en yüksek gelirli % 20 nin toplam gelirden aldığı pay % 57 dir. Çeşitli nedenlerle reel ücretin düşmesi muhakkak ki gelir dağılımını da olumsuz yönde etkilemektedir. Buna karşılık, özellikle ücret-dışı gelirle çalışanların gelir payları yükselmektedir.

SOSYAL GÜVENLİK VE NÜFUS

1970'li yılların başlarında çalışanlar içinde mevcut sosyal güvenlik kurumlarına bağlı aktif sigortalı sayısının toplam işgücüne oranı % 17 iken 1983 yılında % 29'a çıkmıştır. Diğer bir ifade ile 1983 yılında ülkemizde toplam nüfusun ancak % 47'si geleceğin çeşitli belirsizliklerine karşı sigortalanabilmiştir. Ülkemizde nüfusumuzun % 55'inin yaşadığı kırsal alanda yeterli ve etkin bir sosyal güvenlik sistemi kurulamamıştır. «Tarımda Kendi Hesabına Çalışanlar Kanunu» çıkarılmış olmakla beraber şimdilik sadece iki ilde uygulamaya girmiştir. Ülke genelinde özellikle kırsal alandaki sosyal güvensizlik nedeniyle aileler sosyal güvencelerini kendi içlerindeki yardımlaşmalarla karşıladıklarından geniş aile zorunluğu çocuk sayısını artırıcı bir etki yapmaktadır.

Özellikle kırsal alanda çocuk bir yandan ailenin gelecekteki gelirini sürdürmede, diğer yandan da hastalık ve yaşlılık gibi durumlar ortaya çıktığında gereken yardımları yapan bir güvence olarak değerlendirilmektedir.

ALT YAPI HİZMETLERİ, KONUT VE NÜFUS :

Hızlı nüfus artışının da etkisiyle, köyden kente göç yoluyla orta ya çıkan hızlı kentleşme, kentlerde yol, su, elektrik, kanalizasyon, ulaşım gibi alt yapı ve sosyal hizmetlere aşırı talep yaratarak çözümü giderek ağırlaşan sorunlara yol açan bir etken olmaktadır.

Bunun yanı sıra, kentlerdeki konut yapımı ihtiyacın gerisinde kalmaktadır. Her yıl yaklaşık 300 bin civarında yeni konut yapılması gerekirken bunun yaklaşık dörtte biri ancak karşılanabilmektedir. Doğal olarak bu durum kiraların aşırı yükselmesi sonucunu da beraberinde getirmektedir.

EĞİTİM HİZMETLERİ VE NÜFUS :

Eğitim yatırımları insan kaynağına yönelik önemli bir yatırımdır. Eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması, kalitesinin artırılması nüfus artış hızını da bir ölçüde düşürmektedir. Son yıllarda ülkemizde eğitim yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payında azalma izlenmektedir. Birinci plân döneminde % 6.6 olarak gerçekleşen bu oran, 1984 yılında % 2.2'ye düşmüştür.

Ülkemizde yapılan araştırmalara göre, 25 - 34 yaş gurubunda eğitim görmemiş kadınlarda canlı doğan çocuk sayısı 4.48 iken, eğitim görmüşlerde 3.49'a inmektedir. Çiftlerin eğitim durumu birlikte değerlendirildiğinde, ikisi de eğitim görmemiş çiftlerde canlı doğan çocuk sayısı 5.3 tür. Bu sayı çiftlerin ikisinin de eğitilmiş olması halinde 2.8'e düşmektedir. Bu bulgular okul eğitiminin nüfus artış hızını azaltmada önemli bir unsur olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde genel okullaşma oranı % 80'i aştığı halde, bugün okuma - yazma bilmeyenler 12 milyonun üzerindedir. Bir başka deyişle, nüfusumuzun yaklaşık dörtte biri okur - yazar değildir. Bu oran, kadınlar arasında daha yüksektir. Bu durum, ülkemizde kadınların

mesleki vasıf kazanarak çalışma hayatında üretici görev almalarını engel olmaktadır. Oysa yapılan araştırmalarla, kentte kadınların ücretli bir işte çalışmalarının doğum sayısını azaltan önemli bir etken olduğu tesbit edilmiştir.

BESLENME VE NÜFUS :

Dünya ortalaması itibariyle gıda üretim artışı yaklaşık % 3, nüfus artışı ise yaklaşık % 2 olduğu için, ilk bakışta beslenme bakımından ciddi bir sorun olmadığı sanılabilir.

Ancak, gıda üretimi artışının gelişmekte olan ülkelerde sadece % 0,2 olması, bu artışın gelişmiş ülkelere yaradığını göstermektedir. Ayrıca nüfus artış hızının da gelişmiş ülkelerde azami % 1, gelişmekte olan ülkelerde ise yaklaşık % 3 olduğunu dikkate alırsak, gelişmiş ülkelerdeki insanların gittikçe daha iyi beslendikleri, buna karşılık gelişmekte olan ülkelerdeki insanların ise vahim bir açlık tehlikesine doğru sürüklendikleri ortaya çıkmaktadır .Nitekim, gelişmekte olan birçok ülkede zaman zaman görülen açlık felâketleri bu gözlemi doğrulamaktadır.

Ülkemizde geleneksel olarak tarım ağırlık taşıdığı için gıda üretiminde ciddi daralmalar pek görülmemiştir. Ayrıca, sosyal dokunun ve aile içi dayanışmanın da etkisiyle, bazı gelişmekte olan ülkelerde görülen ağırlıkta açlık tehlikelerinden de şimdiye kadar uzak kalınmıştır. Ancak son yıllarda nüfus artışının % 2,1, gıda üretim artışının ise % 1 civarında olması beslenme gücümüzde ciddi bir aşınmaya işaret etmektedir.

Bu aşınma böyle devam ederse, kendi kendini besleyen nadir ülkelerden biri olduğunu hep gururla ifade ettiğimiz Türkiye'de, şimdiye kadar aklımıza bile gelmeyen açlık tehlikelerinin ilerde kapımızı çalabileceğinden endişe etmek gerekir.

Nitekim, Cumhuriyetin ilk yıllarında vereme karşı verdiğimiz başarılı mücadele, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından bütün dünyaya örnek gösterilirken, şimdi ülkemizde verem vakalarının artmaya başlaması, milletimizin sağlıklı beslenme imkânlarının gittikçe daralmasının da bir sonucudur.

Bilimsel araştırmalarla, ülkemizde protein tüketimi eksikliği 3

ve daha az bireyli ailelerde % 7.4, 7 ve daha fazla bireylli ailelerde ise % 11.9 olarak tesbit edilmiştir.

Ayrıca son yıllarda gıda maddelerinde gözlenen hızlı fiyat artışlarına karşılık, işçi ücretlerinin reel anlamda hızla düşmesi, işçi ailelerinin zaten sınırlı olan beslenme imkânlarını daha da azaltmıştır. Nitekim, bir araştırmada, 2 çocuklu bir işçi ailesinde 1984 yılında ortalama ücretin bütünüyle beslenme ihtiyacının ancak % 82.3 ünün, asgari ücretin bütünüyle de ancak % 44.5 inin karşılanabildiği gösterilmiştir. Gerçekte ise, ücretin bir kısmının konut, giyim, eğitim, ulaşım vs. gibi diğer ihtiyaçlara da harcadığı düşünülürse, beslenmeye ayrılan reel payın çok daha az olduğu ve dolayısıyla işçi ailelerinin gerçek beslenme düzeyinin daha da düşük olduğu anlaşılır. Bu durum, hem Türkiye genelinde, hem de Türk işçileri için beslenme konusunda ciddi bir sorun haline geldiğini göstermektedir.

SAĞLIK HİZMETLERİ VE NÜFUS :

Sağlık alanında yapılan harcamalar (yatırım ve gelişme carileri olarak) insan kaynağına yönelik harcamaların en önemlilerinden biridir. Birinci plân döneminde sağlık yatırımları toplam yatırımların % 2'si dolayında iken, bu oran son yıllarda % 1'in altına düşmüştür. Bu alanda sağlanan bazı gelişmelere rağmen hizmetin dağılımı ve niteliği bakımından istenen düzeyin gerisinde kalmıştır.

Temelde koruyucu hekimliğin yaygınlaştırılamamış olması ana ve çocuk sağlığını olumsuz yönde etkileyen önemli bir unsurdur. Bebek ölümlerinin yüksek olduğu ülkemizde yapılan araştırmalarda, ölen bebeklerin ancak % 20.6 sının hekim kontrolünden geçtiği görülmüştür. Sağlık hizmetlerinin nitelikli bir şekilde herkese yaygınlaştırılamamasında, başka etkenlerin yanı sıra, hızlı nüfus artışının da etkisi vardır.

NÜFUS KONUSUNUN PRATİKTEKİ BİR PARÇASI : AİLE PLANLAMASI

Hızlı nüfus artışının olumsuz etkilerini incelerken, bu konuda izlenecek sağlıklı politikaların hayata geçirilmesinde önemli çalışmalardan «Aile Plânlaması» konusuna da yer vermek gerekir.

Kişilerin doğurganlıkları ile ilgili kararları kendilerinin vermeleri temel insan hakları arasında sayılmıştır (Birleşmiş Milletler 1974 Bucharest Konferansı). Aile plânlaması, kişilerin ve toplumun yaşam düzeyini yükseltmek için, kalkınma plânlarının vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilmiştir (Birleşmiş Milletler 1981 Jakarta Konferansı). 1982 tarihli Anayasamızın 41. maddesinde de aile plânlaması eğitimi ve uygulaması devletin asli görevlerinden sayılmıştır.

Birleşmiş Milletlere bağlı Dünya Sağlık Örgütü (WHO) aile plânlaması hizmetlerini şu şekilde tasnif etmektedir :

- 1 -- İstenmeyen gebeliklerin önlenmesi.
- 2 — Çocuk sahibi olmak isteyip olamayanlara yol gösterilmesi
- 3 — Riskli gebeliklerin önlenmesi (doğum aralarının açılması, aşırı doğum sayısının önlenmesi ve uygun yaşta doğum yapılması) için :
 - a) Çiftlerin eğitimi
 - b) Gerekli klinik hizmetlerin yaygın biçimde sunulması.

Gelişmekte olan ülkelerde yapılan araştırmalarda, yalnızca riskli gebeliklerin önlenmesiyle bile ana ve bebek ölümlerinin yarıya indirilebileceği tesbit edilmiştir. Temel sağlık hizmetleri bütünlüğü içinde çocuk sağlığı açısından doğan bebeklerin aşılması kadar, doğumlar arasında yeterli süre bırakmak bilincinin yaygınlaştırılması da önem taşımaktadır.

Aile plânlamasının, çocuk sayısının zorla sınırlanması demek olmadığı, aile büyüklüğüne serbestçe karar verme hak ve özgürlüğünün aileye bağlı olduğu da mutlaka bilinmelidir. Nitekim, nüfus politikası olarak nüfus artışını benimseyen ülkelerde bile, aile plânlaması bir sağlık hizmeti halinde sunulmaktadır.

Birçok ülkede olduğu gibi, ülkemizde de, aile plânlaması için ailelerin ihtiyaç ve taleplerinin mevcut hizmetlerle karşılanamaması söz konusudur. Yani sunulan hizmet, ailelerin ihtiyacına yetmemektedir. İstenmeyen gebelikler olgusu bu gerçeği yansıtan bir örnektir. Her yıl gebelikten korunamamış yüzbinlerce kadın son çareyi düşünük yapmakta aramaktadır. Ülkemizde yapılan araştırmalarda, kadınların % 38 inin son gebeliklerini istemediği, istenen çocuk sayısı ailelerce ortalama 3 iken, sahip olunan çocuk sayısının ortalama 5

olduğu, 3 çocuğu olanların yaklaşık dörtte üçünün başka çocuk istemediği tesbit edilmiştir.

Ülkemizde aile plânlamasına yaygın bir talep olduğu bilindiği gibi, bu ihtiyacın giderek arttığı da yapılan araştırmalarla görülmüştür. Ailelerde gebelikten korunma oranı 1968 yılında % 32 iken, 1978 de % 50 ye çıkmıştır. Etkin bir aile plânlaması hizmeti verilip yalnızca istenmeyen gebelikler önlenebilseydi, nüfus artış hızımızın şimdide % 2 nin de altında olacağı yine araştırmalarla hesaplanmıştır.

Ülkemizde zaman zaman aile plânlamasına dinî düşüncelerle itiraz edilmişse de, en büyük dinî otorite olan Diyanet İşleri Başkanlığı nın 19.12.1960 tarihinde Sağlık Bakanlığına verdiği acil mütalaada Aile Planlamasının İslâm dini açısından sakıncalı olmadığı ifade edilmiştir.

ÖNERİLER :

Nüfus ve nüfustaki değişmeler ve bu konuda oluşturulacak politikalar ülkenin ekonomik - sosyal - kültürel politikalarından ayrı ele alınamaz. Aşırı nüfus artışının ortaya çıkardığı sorunların çözümünde hızlı ve dengeli bir iktisadi büyüme ve sosyal güvenlik politikalarının birlikte düşünülmesi gerekir.

Bu nedenle, konuya yaklaşırken, nüfus artış hızının azaltılması çalışmalarının yanı sıra, aşırı nüfusun ortaya çıkardığı sorunlara da ivedi çözüm getirilmesi de gözardı edilmemelidir.

Konu çok çeşitli kesimleri ilgilendirdiği ve bu alanda çok çeşitli resmi ve özel kurum ve kuruluşlar hizmet verdiği için, bu konularda esas olarak hangi mercinin sorumlu olduğu meselesi de önem kazanmaktadır. Hiç şüphe yok ki, Anayasamızın ilgili hükümlerinin de ışığında, bu konulara çözüm bulmakla asıl görevli olan merci, devletin icra organı olan hükümettir. Ancak ülkemizin ve milletimizin ekonomik ve sosyal alandaki sorunlarını önemli bir biçimde etkilediği bu raporla özetlenen nüfus baskısı ve buna karşı oluşturulacak politikalarda TÜRK-İŞ Konfederasyonu da elbetteki görev üstlenmekten kaçınmamalıdır.

Yukarıda belirtilen görüşlerin ışığında mevcut sorunların çözüm yolları şunlardır :

1 — Ekonomik gelişmeye paralel olacak biçimde hızlı nüfus artışını sınırlayıcı ciddi bir nüfus politikası tesbit ve takip edilmelidir.

2 — Gelir dağılımındaki dengesizliği giderici uygun iktisadi ve mali politikalar tesbit ve takip edilmelidir. Bu amaçla, serbest toplu pazarlık düzeninin bütün icaplarıyla ve müdahalesiz işlemesine özen gösterilmelidir.

3 — Tam istihdamı sağlamaya yönelik uygun politikalar tesbit ve takip edilmelidir. Bu amaçla, serbest toplu pazarlık düzeninin bütün icaplarıyla ve müdahalesiz işlemesine özen gösterilmelidir.

4 — Sosyal güvenlik yaygınlaştırılmalıdır. Bu amaçla, özellikle kırsal alanda daha etkin bir sosyal güvence gerçekleştirilmeli, kentte ise özellikle çalışan kadınların çocuklarının kreş sorunlarına ivedi çözüm getirilmelidir.

5 — Örgün ve yaygın eğitim hizmetleri arttırılmalı, geliştirilmeli ve özellikle kadın nüfusa ulaştırılmasına özen gösterilmelidir.

6 — İnsangücü ve eğitim Plânlaması ciddiyetle ele alınarak sağlıklı bir şekilde yürütülmelidir.

7 — Ülke gerçeklerine uygun sağlıklı konut yapımı arttırılmalıdır.

8 — Yeterli ve dengeli beslenmenin sağlanması için gıda fiyatlarını düşürücü ve gelir arttırıcı politikalara öncelik verilmelidir.

9 — Aile plânlaması çalışmalarının sağlık hizmetleri içinde, mevcut bütün ihtiyacı karşılayacak şekilde uygulanmasına önem verilmeli, bu alanda hizmet verebilecek çeşitli kurum ve kuruluşların desteklenerek çalışmalarının koordine edilmesine özen gösterilmelidir.

10 — Bu genel politikalara ek olarak, TÜRK-İŞ ve bağlı senatoları da, kendi alanlarında bu politikalara hızlı nüfus artışının sınırlandırılması bakımından pratikte yardımcı olabilirler. Bu amaçla, halen yürütülmekte olan aile plânlaması çalışmalarını geliştirmek ve yeni programlarla hizmeti yaygınlaştırmak yönünde gayretler yoğunlaştırılmalıdır.

